

MIĘDZYSZKOLNA LIGA PRZEDMIOTOWA

Płock 2011

Zadania konkursowe z przyrody dla klasy **IV**

Drogi uczniu!

Witaj w Międzyszkolnej Lidze Przedmiotowej 2011r. Przeczytaj uważnie instrukcję i postaraj się odpowiedzieć na wszystkie pytania.

- *Test składa się z 20 zadań*
- *Przed rozpoczęciem pracy sprawdź, czy Twój test jest kompletny*
- *Zadania czytaj uważnie i ze zrozumieniem*
- *Dokładnie wykonuj polecenia, a odpowiedzi zapisuj w wyznaczonych miejscach.*
- *Na rozwiązanie wszystkich zadań masz 60 minut*

Pracuj samodzielnie

POWODZENIA

Zadanie 1**0 – 2p**

Przyporządkuj wymienione poniżej składniki przyrody do grupy ożywionych lub nieożywionych. Wpisz je do odpowiedniej rubryki tabeli.

gleba, woda, rośliny, zwierzęta, skały, grzyby, bakterie chmury, zabudowania, drogi, mosty, światło, plankton

Składniki przyrody	
<i>ożywione</i>	<i>nieożywione</i>

Zadanie 2**0 - 1p**

Odnawialne zasoby przyrody zawarte są w zestawie:

- A. drewno, węgiel kamienny, woda, wiatr
- B. wiatr, drewno, gaz ziemny, ropa naftowa
- C. wiatr, woda, ziemia uprawna, ropa naftowa
- D. wiatr, woda, energia słoneczna, energia geotermalna

Zadanie 3**0 - 4p**

Przeczytaj poniższe zdania. Jeśli zawarta w nich informacja jest prawdziwa *wpisz* w ramkę literę **P**, jeśli fałszywa – literę **F**:

- A. Widnokrąg to linia na morzu, po której pływają okręty
- B. Linia widnokręgu to linia pozornego zetknięcia się nieba z Ziemią
- C. Widnokrąg to linia, którą widać tylko na wsi
- D. Powierzchnia widnokręgu to rozpościerający się wokół obserwatora obszar, który może on objąć wzrokiem

Zadanie 4**0 - 1p**

W temperaturze około 100 °C w wodzie znajdującej się w naczyniu, w całej objętości powstają i rosną pęcherzyki gazu. Zjawisko to nazywamy:

- A. parowaniem
- B. skraplaniem
- C. wrzeniem
- D. sublimacją

Zadanie 5**0 - 4p**

O warunkach środowisk, w których żyją organizmy decydują różne czynniki, które powodują, że te środowiska różnią się między sobą. *Przekreśl* w drugiej i trzeciej kolumnie tabeli niewłaściwe określenia, aby wykazać różnice między środowiskiem wodnym i lądowym:

Czynniki środowiska	Środowisko lądowe	Środowisko wodne
Gęstość środowiska	mniejsza / większa	mniejsza / większa
Ilość tlenu	21% / 0,03%	mniej / więcej
Ilość dwutlenku węgla	21% / 0,03%	mniej / więcej
Wahania temperatury	małe / duże	małe / duże

Zadanie 6**0 - 2p**

Roślina do swojego prawidłowego wzrostu i rozwoju potrzebuje czynników środowiska. *Połącz* podane czynniki oznaczone cyframi z ich znaczeniem dla rośliny oznaczonym literami i *wpisz* je we wskazane miejsca:

1 woda	A dostarcza składników mineralnych
2 dwutlenek węgla	B bierze udział w procesie fotosyntezy
3 gleba	C zapewnia właściwy turgor
4 energia słoneczna	D umożliwia przebieg procesu fotosyntezy
	E zapewnia pokarm roślinie

1	

2	

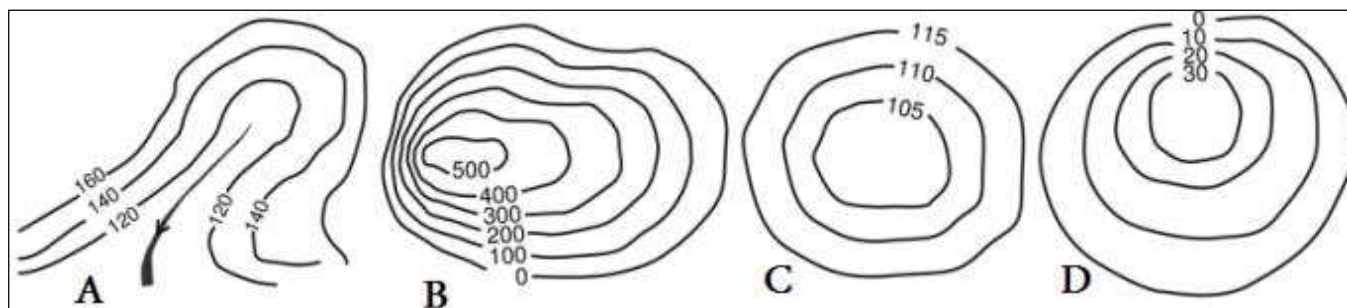
3	

4	

Zadanie 7**0 - 4p**

Rozpoznaj przedstawione na mapach poziomicowych formy rzeźby terenu. *Wpisz* ich nazwy w miejsce kropek, wybierając z podanych w ramce:

dolina, pagórek kotlina, góra, stok, wzgórze

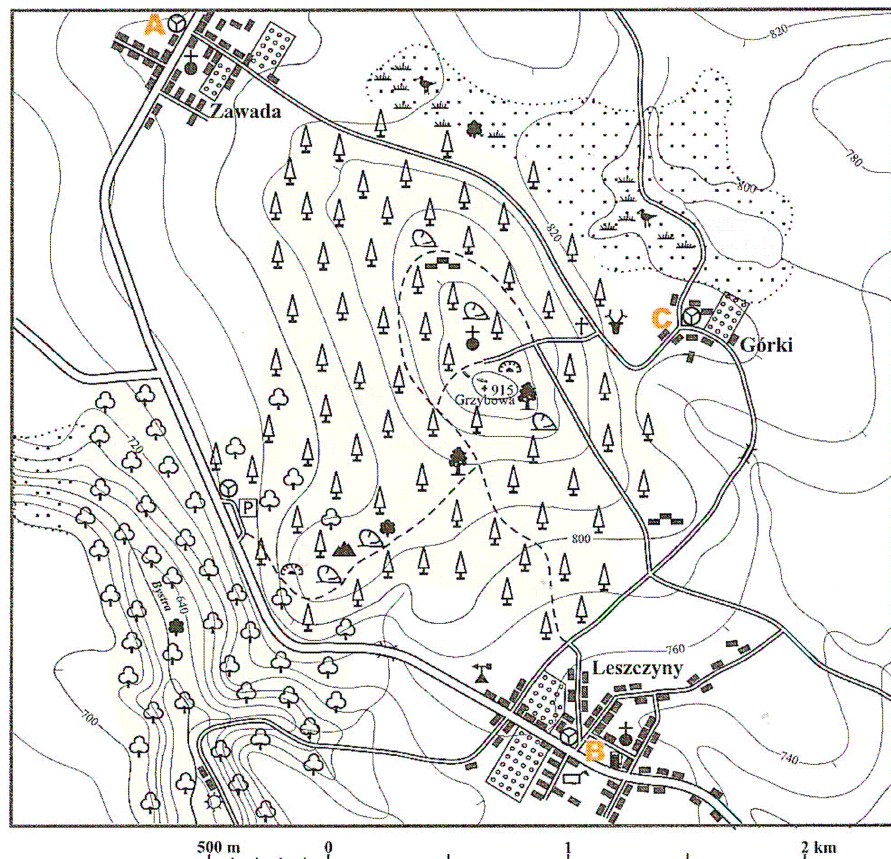

A - ..... B - ..... C - ..... D - .....

Zadanie 8

0 - 3p

Korzystając z zamieszczonego poniżej fragmentu mapy topograficznej *rozwiąż* poniższe polecenia:

Basia wybrała się na wycieczkę. Z przystanku autobusowego C, drogą na południowy zachód, ruszyła w góry. Następnie skręciła na północny-zachód, koło leśniczówki weszła na drogę skręcającą na zachód. Minęła jaskinię i ścieżką weszła na szczyt.

a) Zaznacz trasę wycieczki Kasi na mapie.

b) Podaj nazwę szczytu, na który weszła Kasia oraz jego wysokość.

Nazwa szczytu: ..... Wysokość ..... m. n.p.m.

c) Odczytaj, na jakiej wysokości położony jest przystanek autobusowy, oznaczony literą A.

Wysokość: ..... m. n.p.m.

Zadanie 9

0 - 3p

Uszereguj etapy procesu trawienia pokarmów zachodzące w organizmie człowieka, wstawiając w kratki odpowiednio numery od 1 do 6:

- ☐ Wydzielanie soków trawiennych i kwasu solnego
- ☐ Rozkładanie pokarmu na składniki odżywcze
- ☐ Wchłanianie wody
- ☐ Wchłanianie składników pokarmowych do krwi
- ☐ Usuwanie niestrawionych resztek na zewnątrz
- ☐ Odgryzanie, rozdrabnianie i nawilżanie pokarmu

Zadanie 10

Zadaniem wątroby jest:

0 - 1p

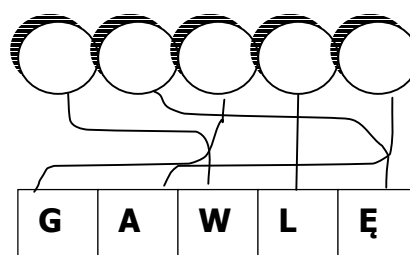
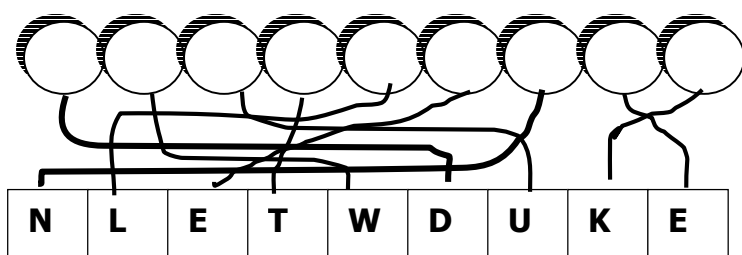
- A. wydzielanie soków trawiennych
- C. wydzielanie żółci

- B. trawienie pokarmu
- D. wchłanianie pokarmów

Zadanie 11

Odszyfruj rozsypankę literową, a dowiesz się, który gaz jest usuwany z organizmu w procesie oddychania:

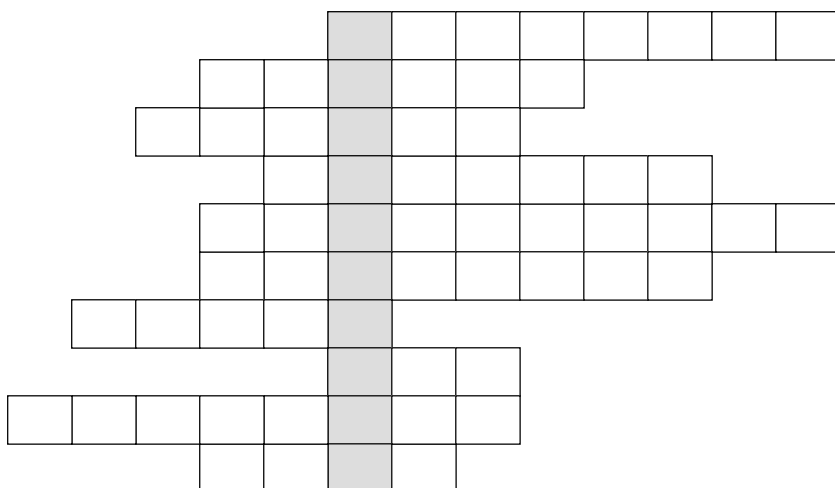
0 - 1p

Zadanie 12

Rozwiąż krzyżówkę, a dowiesz się jak nazywa się proces chemicznego spalania pokarmów przy udziale tlenu:

0 - 5p

Znaczenie wyrazów:

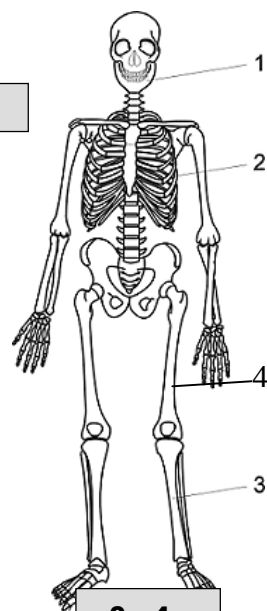
1. zespół rozgałęzionych rurek doprowadzających i odprowadzających powietrze do płuc
2. faza bierna oddechu
3. krzyżuje się tam droga pokarmowa z oddechową.
4. proces, w czasie którego dochodzi do dyfuzji gazów
5. odbywa się w nich wymiana gazowa
6. narząd układu oddechowego stanowiący przedłużenie krtani
7. narząd oddechowy kręgowców oddychających powietrzem atmosferycznym
8. w nim powietrze się ogrzewa i nawilża
9. choroba zakaźna wywołana przez prątki Kocha
10. gaz biorący udział w oddychaniu i spalaniu

Zadanie 13

Rysunek obok przedstawia szkielet człowieka. *Przeanalizuj go, a następnie uzupełnij zdania:*

- A. Na rysunku cyfrą **4** oznaczono kość .....
- B. Kość ta łączy się stawem ..... z kośćmi miednicy
(rodzaj stawu)
- C. Na rysunku nr **1** i **2** oznaczono:
- 1** - ..... **2** - .....

0 - 3p

0 - 4p

Zadanie 14

Dojrzewanie biologiczne to okres różnorodnych zmian polegających na przekształcaniu się organizmu dziecka w osobę dorosłą. *Skreśl* wyrazy tak, aby zdania były prawdziwe:

- 1) O rozpoczęciu dojrzewania organizmu **dziewczynki / chłopca** świadczy pojawienie się pierwszej miesiączki
- 2) Zadaniem **żeńskiego / męskiego** układu rozrodczego jest wytwarzanie plemników
- 3) Owulacja to uwalnianie dojrzałej komórki jajowej z **jajnika / jądra** do **jajowodu / nasieniowodu**
- 4) Polucje czyli mimowolne wytryski nasienia są objawem rozpoczęcia dojrzewania **fizycznego / psychicznego** u **chłopców / dziewcząt**.

0 - 2p

Zadanie 15

Przeczytaj uważnie tekst opisujący pogodę, czyli stan atmosfery w danym miejscu i czasie, a następnie *wypisz* z niego składniki decydujące o przebiegu tej pogody:

Zachmurzenie duże z przejaśnieniami, niewykluczony słaby deszcz. Temperatura od 14°C na Mazowszu do 10°C na Suwalszczyźnie Wiatr południowy i południowo-wschodni, umiarkowany i dość silny, porywisty, w porywach do 15-20 m/s.

1.	3. ....
2.	4. ....

0 - 1p

Zadanie 16

O klimacie, czyli zjawiskach pogodowych na danym obszarze. decydują różne czynniki, w tym pogodowe i geograficzne. Czynniki **geograficzne** to:

- A. szerokość geograficzna i fronty atmosferyczne
- B. rzeźba terenu i masy powietrza
- C. odległość od morza i rzeźba terenu
- D. prądy morskie i układ ciśnień

0 - 3b

Zadanie 17

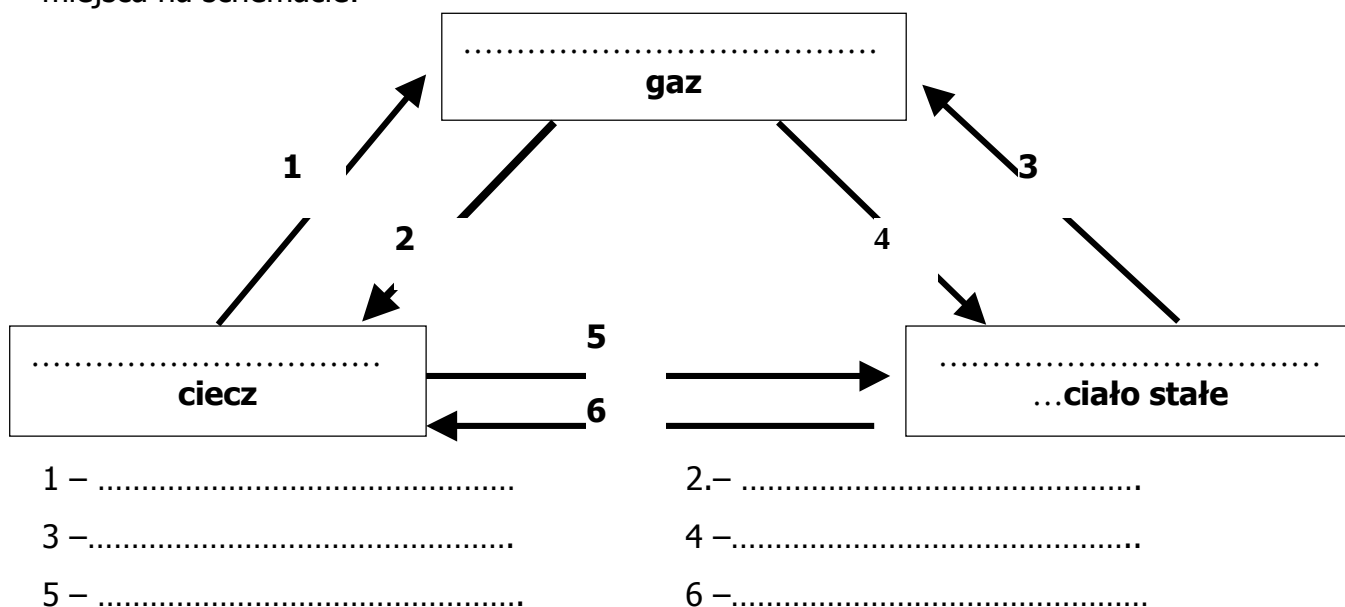
Składniki pogody można mierzyć. *Połącz* składniki w pary z odpowiednim przyrządem pomiarowym:

1	uśłonecznienie	A	higrometr	1	
2	ciśnienie atmosferyczne	B	solarymetr	2	
3	wilgotność powietrza	C	barometr	3	
		D	termometr		

0 - 3b

Zadanie 18

Woda występuje w warunkach normalnych w trzech stanach skupienia. *Nazwij* stany skupienia wody oraz przejścia z jednego stanu skupienia w drugi i *wpisz* we wskazane miejsca na schemacie:

Zadanie 19

Chmury powstają w wyniku zjawiska zwanego:

0 - 1b

- A. dyfuzją   C. sublimacją
B. kondensacją   D. resublimacją

Zadanie 20

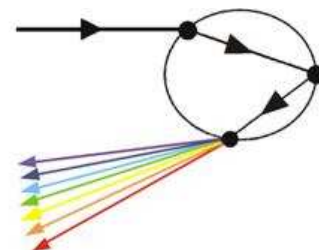
0 - 2b

Jednym ze zjawisk atmosferycznych jest tęcza. Sposób jej powstawania pokazuje rysunek obok. **Przyjrzyj się** mu uważnie, a następnie **dokończ** zdania:

A. Światło białe uzyskujemy przez nałożenie na siebie trzech

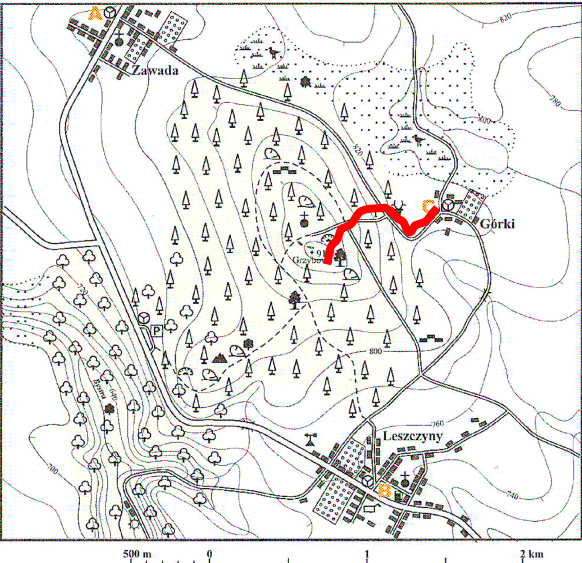
barw podstawowych: ....., ...
.....

B. Tęcza powstaje w wyniku ..... i .....
światła białego wewnątrz kropli wody.

KARTA ODPOWIEDZI DLA NAUCZYCIELA

Klasa IV

Nr zadania punktacja	Proponowane odpowiedzi	Proponowana punktacja															
1. (0 – 2)	Składniki żywe: roślina zwierzęta grzyby bakterie plankton Składniki nieżywe: gleba woda skały chmury światło	2p za przyporządkowanie wszystkich składników w rubryce 1p za 4-3 składniki															
2. (0 – 1)	D	1p															
3. (0 – 4)	A. – F B. – P C. – F D. – P	1p za każde zdanie															
4. (0 – 1)	C	1p															
5. (0 – 4)	<table border="1"> <tr> <td>Czynniki środowiska</td><td>Środowisko lądowe</td><td>Środowisko wodne</td></tr> <tr> <td>Gęstość środowiska</td><td>mniejsza / ~~większa~~</td><td>mniejsza / ~~większa~~</td></tr> <tr> <td>Ilość tlenu</td><td>21% / ~~0,03%~~</td><td>mniej / ~~więcej~~</td></tr> <tr> <td>Ilość dwutlenku węgla</td><td>~~21%~~ / 0,03%</td><td>~~mniej~~ / więcej</td></tr> <tr> <td>Wahania temperatury</td><td>~~małe~~ / duże</td><td>małe / ~~duże~~</td></tr> </table>	Czynniki środowiska	Środowisko lądowe	Środowisko wodne	Gęstość środowiska	mniejsza / ~~większa~~	mniejsza / ~~większa~~	Ilość tlenu	21% / ~~0,03%~~	mniej / ~~więcej~~	Ilość dwutlenku węgla	~~21%~~ / 0,03%	~~mniej~~ / więcej	Wahania temperatury	~~małe~~ / duże	małe / ~~duże~~	1 p za każde skreślenie w wierszach poziomych tabeli
Czynniki środowiska	Środowisko lądowe	Środowisko wodne															
Gęstość środowiska	mniejsza / ~~większa~~	mniejsza / ~~większa~~															
Ilość tlenu	21% / ~~0,03%~~	mniej / ~~więcej~~															
Ilość dwutlenku węgla	~~21%~~ / 0,03%	~~mniej~~ / więcej															
Wahania temperatury	~~małe~~ / duże	małe / ~~duże~~															
6. (0 – 2)	1 – C 2 – B 3 – A 4 – D	2p za 4 połączenia 1p za 3-2 połączenia															
7. (0 – 4)	a) dolina c) kotlina b) stok d) pagórek	1p za każdą poprawnie rozpoznaną formę terenu															
8. (0 – 3)	A B. Grzybowa - 915m.n.p.m C. 780m.n.p.m	1p za zaznaczenie trasy 1p za odczytanie nazwy szczytu i podanie wysokości bezwzględnej w m .n.p.m. Ważne! 1p za odczytanie wysokości bezwzględnej punktu A															

9. (0 – 3)	2 3 4 5 6 1	Wydzielanie soków trawiennych i kwasu solnego Rozkładanie pokarmu na składniki odżywcze Wchłanianie wody Wchłanianie składników pokarmowych do krwi Usuwanie niestrawionych resztek na zewnątrz Odgryzanie, rozdrabnianie i nawilżanie pokarmu	3p za poprawną kolejność wszystkich procesów 2p za 5-4 procesy 1p za 3-2 procesy
10. (0 – 1)	C.		1p
11. (0 – 1)	dwutlenek węgla		1p
12. (0 – 5)	1. OSKRZELA 2. WYDECH 3. GARDŁO 4. WYMIANA 5. PECHERZYKI 6. TCHAWICA 7. PŁUCA 8. NOS 9. GRUŻLICA 10. TLEN		5p za 10 haseł 4p za 9-8 haseł 3p za 7-6 haseł 2p za 5-4 haseł 1p za 3-2 hasła
13. (0 – 3)	A – kość udowa B – kulistym C – 1 – żuchwa (szczeka dolna) 2. żebra (klatka piersiowa)		1p za każde dobrze uzupełnione zdanie
14. (0 – 4)	Wyrazy skreślone: 1) – chłopca 2) – żeńskiego 3) – jądra, nasieniowodu 4) – psychicznego, dziewcząt		1p za poprawne skreślenie wyrazów w zdaniu
15. (0 – 2)	1. zachmurzenie 2. opady 3. temperatura powietrza 4. siła i kierunek wiatru		2p za 4 składniki wody 1p za 3 - 2 składniki
16. (0 – 1)	C		1p
17. (0 – 3)	1 B 2. C 3. A		1 p za połączenie składnika z przyrządem
18. (0 – 3)	Gaz – para wodna Ciecz – woda Ciało stałe – lód 1 – parowanie 2 – skraplanie 3 – sublimacja 4 – resublimacja 5 – krzepnięcie 6 – topnienie		1p za nazwanie stanów skupienia wody 3p za rozpoznanie 6 procesów 2p za rozpoznanie 5-4 procesy 1p za rozpoznanie 3-2 procesów
19. (0 – 1)	B		
20. (0 – 2)	A. czerwona, niebieska, zielona B. załamania i rozszczepienia		1p za każde poprawnie uzupełnione zdanie
Razem: 50 punktów			